

pracownia badań
i innowacji
społecznych

PRACOWNIA BADAŃ I INNOWACJI
SPOŁECZNYCH STOCZNIA

OPIS CIEKAWEGO PRZYKŁADU PARTYCYPACJI

**UDECIDE – BUDŻET PARTYCYPACYJNY Z UDZIAŁEM DZIECI W
NEWCASTLE (WIELKA BRYTANIA)**

EWA STOKŁUSKA

Opracowanie powstało w ramach programu Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej realizowanego przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego.

W SKRÓCIE

Organizator: Rada Miasta Newcastle, Zespół Praw Dzieci (Childrens' Rights Team)

Czas trwania: kwiecień - maj 2008r. (łącznie 6 tygodni)

Co się działo: Dzieci w wieku 8-13 lat zostały zaproszone do decydowania o wydatkowaniu 2,25 miliona funtów ze środków Funduszu na Rzecz Dzieci miasta Newcastle (Children's Fund). W tym procesie najmłodszy obywateli nie proponowali sami projektów, ale dyskutowali i głosowali nad projektami proponowanymi przez miejskie instytucje i organizacje pozarządowe.

Metoda: budżet partycypacyjny – warsztaty, spotkanie opiniujące, głosowanie

Przydatna do: włączania najmłodszych obywateli w podejmowanie decyzji o alokacji środków finansowych na projekty skierowane do ich grupy

HISTORIA

Pierwsze działania pod szyldem *UDecide* (ang. *Ty Decydujesz*) były elementem pilotażowego programu strategicznego rządu Wielkiej Brytanii w zakresie budżetowania partycypacyjnego w gminach, uruchomionego w 2006r. Do tej pory wzięło w nim udział ponad 150 wspólnot lokalnych z terenu całej Wielkiej Brytanii.

W roku 2006 samorząd miasta Newcastle otrzymał kwotę £280,000 ze środków Funduszu Odnowy Sąsiedztw (*Neighbourhood Renewal Fund, NRF*) na realizację pilotażu budżetu partycypacyjnego. Wykorzystano je na realizację działań na różnych odcinkach – m.in. w obszarze tworzenia budżetów wspólnot lokalnych, wyboru zadań z zakresu przeciwdziałania przestępczości i ochrony środowiska. £120,000 z tej ogólnej sumy miało być przeznaczone na włączenie w decydowanie o wydatkach budżetowych dzieci i młodzieży do lat 19. Pod szyldem *UDecide* zaangażowano serię wydarzeń (spotkań, warsztatów, głosowań), w ramach

których ponad 300 młodych ludzi miało okazję wypowiedzieć się na temat projektów, które chcieliby, by samorząd wcielił w życie. Wśród projektów wytypowanych do realizacji przez samą młodzież, a następnie zatwierdzonych do finansowania przez Radę Miasta, znalazły się m.in. wyposażenie dla zespołu samby ze szkoły specjalnej i młodzieżowego klubu bokserskiego, budowa placów ze sprzętem do ćwiczeń przy szkołach – do użytku uczniów i członków społeczności lokalnych, a także wydanie publikacji o dorastaniu w Newcastle, przygotowanej przez grupę dzieci z mniejszości muzulmańskiej. Co ciekawe, projektami, które zyskiwały największe wsparcie młodych decydentów w procesie głosowania były te, które w największym stopniu odpowiadały na potrzeby grup wykluczonych i nieuprzywilejowanych.

Miasto Newcastle już wcześniej podejmowało działania zmierzające do aktywizacji obywatelskiej dzieci i młodzieży i lepszego rozpoznania ich potrzeb. W listopadzie 2005r. Strategiczne Partnerstwo na Rzecz Dzieci i Młodzieży Newcastle (*Newcastle Children and Young People's Strategic Partnership*) przygotowało i przedłożyło Radzie Miasta dokument pt. „Na czym nam zależy. Priorytety dzieci i młodzieży dla Newcastle” (*What matter to us. Children and young people's priorities for Newcastle*), podsumowujący konsultacje z tą grupą, w których wzięło udział ponad 2000 młodych mieszkańców Newcastle i na podstawie których zdiagnozowano potrzeby i wyznaczono najważniejsze obszary działania dla instytucji miejskich pracujących ich na rzecz. W 2006r. przeprowadzono pilotażowy projekt budżetowania z zaangażowaniem dzieci i młodzieży, w trakcie którego decydowali oni o rozdysponowaniu £30,000 na projekty aktywizacyjne.

PRZEBIEG

W 2008 roku Rada Trustu na Rzecz Dzieci miasta Newcastle (*Newcastle Children's Trust*), organu strategicznego skupiającego przedstawicieli władz lokalnych oraz organizacji i instytucji działających na rzecz dzieci, poddała pod decyzję młodych ludzi £2,25 miliona środków z rządowego Funduszu na Rzecz Dzieci – przeznaczone na działania zorientowane na podnoszenie własnej wartości u dzieci, zwiększanie obecności w szkole oraz przeciwdziałanie przestępczości. Działania były skierowane do dzieci w wieku od 8 do 13 lat. Założeniami projektu było zaangażowanie do udziału w nim możliwie dużej grupy dzieci, włączenie tych dzieci, które będą faktycznie korzystać z funduszy, o których decydowano oraz danie im realnej władzy decyzyjnej.

Prace w projekcie koordynował Zespół Praw Dzieci (*Children's Rights Team*) przy Radzie Miasta Newcastle, a jego partnerami w procesie były szkoły podstawowe ze wszystkich dzielnic miasta oraz instytucje i organizacje pracujące z dziećmi (łącznie 39). Każdy partner wspierał grupę młodych ludzi ze swojej instytucji w uczestnictwie w projekcie, współpracując

z Zespołem. Prace w poszczególnych obszarach miasta koordynowali przydzieleni do nich menadżerowie działań lokalnych.¹

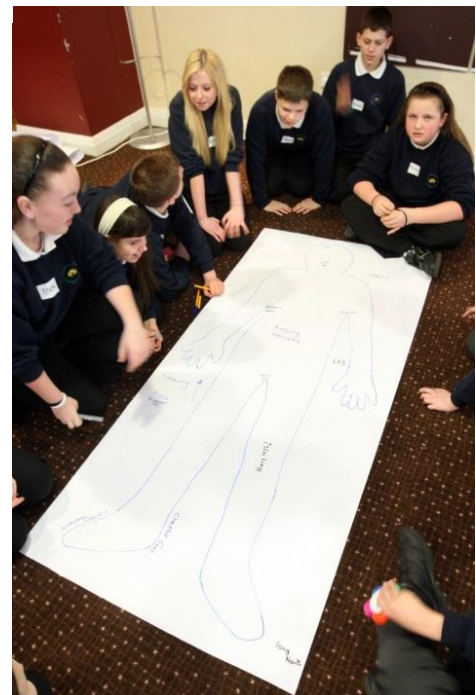
Członkowie UDecide Crew²

Na początku procesu z dzieci zaangażowanych wcześniej w projekt animacyjny Dzieci Mają Głos (*Children's Society's Voices*)³ wyłoniono Dziecięcą Grupę Sterującą - 'UDecide Crew', która współpracowała z zespołem urzędników przy opracowywaniu kolejnych działań w procesie, np. konsultując ich pomysły na

wydarzenia i spotkania, oceniając na ile mogą być atrakcyjne dla ich rówieśników.

Uczniowie w trakcie warsztatu w szkole

Działania realizowane były w trzech rundach. W pierwszej, członkowie Zespołu, przy wsparciu przedstawicieli poszczególnych instytucji partnerskich (nauczycieli, pracowników socjalnych itd.) prowadzili warsztaty wprowadzające z uczniami w szkołach. Ze względu na obszar tematyczny, którego dotyczyć miały projekty objęte budżetowaniem, warsztaty dotyczyły kwestii bezpieczeństwa i chodzenia do szkoły. Realizowano na nich ćwiczenie, w trakcie którego uczniowie tworzyli postać bohatera-rówieśnika. Rozmowa o wykreowanej postaci pozwoliła zachęcić dzieci do dyskusji w atmosferze bezpieczeństwa o ważnych kwestiach dotyczących ich codziennego życia. Zastanawiano się m.in. nad tym, co mogłoby zachęcić taką postać do regularnego chodzenia do szkoły, a także jakie projekty powinny być realizowane,

¹ Menadżerowie działań lokalnych (*Area Locality Managers*) powoływani są przez samorząd lokalny do koordynowania działań lokalnych skierowanych do dzieci i młodzieży, zgodnie z zapisami wieloletniej Strategii Działań na rzecz Dzieci i Młodzieży (*Newcastle Plan for Children and Young People* - wymagana od każdego samorządu gminnego w Wielkiej Brytanii na podstawie regulacji centralnych), która dzieli Newcastle na trzy obszary.

² Wszystkie fotografie pochodzą z zasobów Children's Rights Team i zostały udostępnione dzięki uprzejmości Nicolasa Breretona.

³ Children's Society's Voices to inicjatywa realizowana w latach 2002-2008 w ramach Funduszu na Rzecz Dzieci w Newcastle, której celem było włączanie dzieci w wieku 5-13 lat na możliwie szeroką skalę w decydowanie o usługach świadczonych na ich rzecz i danie im głosu w sprawach dla nich najważniejszych. W ramach projektu działało m.in. 7 grup roboczych pod szyldem Dzieci Decydują (*Children Decide*), które regularnie dyskutowały nad rzeczami, które zdaniem dzieci wymagają zmiany i raz w miesiącu spotykały się w tej sprawie z miejskimi decydentami.

żeby pozytywnie wpływać na postawy dzieci. W warsztatach wzięło w sumie udział ponad 400 uczestników. Wyniki tej rundy były same w sobie cennym materiałem konsultacyjnym na temat potrzeb i oczekiwań najmłodszych mieszkańców Newcastle.

W trakcie drugiej rundy, prezentowano dzieciom „próbne” projekty i dyskutowano z nimi, jako z potencjalnymi odbiorcami działań projektowych, o ich atrakcyjności i przydatności dla młodych ludzi. Wspólnie analizowano zasady, jakimi należałoby się kierować w wyborze projektów do realizacji, kryteria ich oceny, a także to, czy dany projekt może faktycznie trafić do zakładanych młodych odbiorców.

Punktem kulminacyjnym procesu była trzecia runda – duży, jednodniowy event związany z oficjalną prezentacją projektów i głosowaniem nad nimi. Jeszcze przed tym spotkaniem wszyscy uczniowie zostali poinformowani, kto weźmie udział w wydarzeniu i co dokładnie będzie się działo w jego trakcie. Każdy z nich dostał także specjalną broszurę objaśniającą szczegóły procesu. Z kolei każda z organizacji starających się o środki na swój projekt, przesłała wcześniej do wglądu 3 slajdy i krótkie streszczenie, w których krótko wyjaśniała istotę swojego pomysłu. Do głosowania dopuszczono 23 projekty.

Dzień głosowania

Głosowanie odbyło się na niedostępnym dla większości dzieci na co dzień obiekcie sportowym St. James Park - stadionie drużyny piłkarskiej Newcastle United. Sama obecność w tym miejscu i atrakcje towarzyszące wydarzeniu były dla uczniów dużym przeżyciem. W planowanie wydarzenia byli aktywnie zaangażowani młodzi ludzie z projektu Dzieci Mają Głos, którzy dbali o to, by spotkanie miało jak najciekawszą formułę z punktu widzenia jego głównych uczestników (prezentacje projektów przeplatały różnorodne gry i zabawy ruchowe, śpiewanie piosenek itp.). W wydarzeniu wzięło udział 139 reprezentantów szkół zaangażowanych w projekt - uczestników cyklu 3 spotkań przygotowawczych, na których zapoznawano się z propozycjami projektów i zasadami ich oceniania. Spotkanie poprowadziła lokalna dziennikarka radiowa, a otworzył je jeden z piłkarzy Newcastle United. Pomysłodawcy projektów mieli po kilka minut na zaprezentowanie swojej koncepcji na

scenie – korzystano z prezentacji multimedialnych, ale także materialnych rekwizytów; niektórzy angażowali do pomocy w prezentacjach samych uczniów.

Prezentacja projektów

Następnie uczniowie głosowali na projekty, tworząc ich ranking. Skala ocen była 4-stopniowa: od 0 do 4 - „słaby”, „w porządku”, „dobry”, „znakomity”. Zadaniem uczniów była ocena każdego projektu pod kątem odpowiedzi na 4 pytania, którym przypisano określone wagi:

1. Czy młodzi ludzie byli zaangażowani w tworzenie danego projektu? (20% ogólnej oceny)
2. Czy projekt odpowiada na realne potrzeby zakładanych odbiorców? (20% ogólnej oceny)
3. Czy ma szansę dotrzeć do tych młodych, którzy najbardziej go potrzebują? (30% ogólnej oceny)
4. Czy będzie miał realne skutki/oddziaływanie? (30% ogólnej oceny)

Do głosowania wykorzystano proste narzędzia elektroniczne, które usprawniły całą procedurę i pozwoliły na błyskawiczne zapoznanie dzieci z wynikami.

Ostatecznie, głosy młodych stanowiły 20% ogólnej punktacji dla projektów, na resztę składały się oceny decydentów miejskich. Okazało się jednak, że ostateczna lista wybranych projektów była w znacznej mierze zgodna z sugestiami dzieci: 6 z 7 najwyżej ocenionych przez dzieci projektów otrzymało wsparcie finansowe, a 4 z 6 najniżej ocenionych nie dostało środków na realizację.

Po podjęciu decyzji przez „dorosłych” decydentów, każdy uczeń-uczestnik spotkania otrzymał od organizatorów list, w którym informowano o ostatecznym wyborze projektów do realizacji.

Głosowanie z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych

EFEKTY

W ramach ewaluacji procesu, organizatorzy *UDecide* zapytali młodych uczestników, czy byliby skłonni wziąć jeszcze raz udział w podobnym projekcie – pozytywnie odpowiedziało 98% z nich. W ramach zleconych przez Radę Miasta badań nad mieszkańcami Newcastle wykazano, że młodzi ludzie w tym mieście, w porównaniu ze średnią dla całej Wielkiej Brytanii, o 50% częściej uważają, że ich zdanie ma wpływ na to, jak funkcjonuje ich okolica.

Organizatorzy procesu jako czynniki, które przyczyniły się do jego sukcesu wskazują zaangażowanie dzieci z różnorodnych grup docelowych (w tym mniejszości narodowych i etnicznych, rodzin zagrożonych wykluczeniem) oraz aktywizację wielu młodych osób i nawiązanie obiecujących relacji z instytucjami partnerskimi (szkoły, organizacje młodzieżowe, które wspierały realizację projektu).

Udział w procesie pomógł zaangażowanym uczniom w rozwijaniu kreatywności i wzmocnił ich poczucie sprawczości we dotyczących ich kwestiach. Działania tego typu stawiają młodych, często pomijanych przy podejmowaniu decyzji publicznych jako aktorów niedecyzyjnych, w centrum życia wspólnoty lokalnej. Sama atrakcyjna i innowacyjna formuła budżetu partycypacyjnego generuje duże zainteresowanie próbami włączania obywateli w procesy współdecydowania i tematem aktywności obywatelskiej. Co zaś najważniejsze, taki typ działań daje młodym szansę na realny wpływ na decyzje ich dotyczące, a w konsekwencji prowadzi do realnej zmiany w praktyce podejmowania decyzji publicznych.

Inicjatywa ta „zmusiła” też niejako dostawców usług publicznych w Newcastle do zredefiniowania podejścia do świadczenia usług na rzecz dzieci i młodzieży i uwzględnienia możliwości zapytania ich wprost o ich potrzeby w procesach projektowania i dostarczania tych usług. Dla wszystkich osób odpowiedzialnych w instytucjach samorządowych za sprawy dzieci i młodzieży projekt *UDecide* był cennym źródłem wiedzy na temat ich potrzeb i priorytetów.

Od początku pilotażu, tj. od roku 2006, młodzi ludzie z Newcastle współdecydowali o wydatkowaniu ponad 3,8 miliona funtów z lokalnego budżetu. W głosowaniach w ramach samego *UDecide* wzięło udział ponad 300 młodych ludzi, którzy zdecydowali o przeznaczeniu środków na realizację ponad 30 różnych projektów.

5-latki dokonują wyboru sprzętów na plac zabaw przy swoim przedszkolu. Dzieci korzystały z żetonów-monet, by szacować koszty poszczególnych zabawek.

W czerwcu 2008r. projekt *UDecide* z udziałem dzieci i młodzieży został wyróżniony nagrodą Tworząc Przyszłość (*Creating the Future Awards*) w kategorii „Innowacyjne zaangażowanie”, przyznawaną przez Akademię Zrównoważonych Wspólnot (*Academy for Sustainable Communities*), a w listopadzie tego samego roku nagrodą europejskiej sieci metropolii Eurocities w kategorii „Partycypacja”.

Dawanie obywatelom większego wpływu na to, jak wydawane są pieniądze w ich lokalnych społecznościach jest dla nas czymś bardzo ważnym i robimy wszystko, aby zaangażować w to także najmłodszych. Byliśmy pierwszą gminą w kraju, która wdrożyła taki program z udziałem dzieci, co zostało docenione przez rząd i inne samorządy lokalne. Projekt *UDecide* przyniósł olbrzymie społeczne korzyści mieszkańcom w różnym wieku, a wszyscy młodzi ludzie, którzy się w niego zaangażowali, mogą być dumni ze zmiany na lepsze, jaką wnieśli do swoich społeczności.

Nick Brereton, koordynator inicjatywy Investing in Children z ramienia Rady Miasta Newcastle i członek Zespołu Praw Dzieci

WSPÓŁPRACA

Wsparciem dla urzędników z Zespołu Praw Dzieci w realizacji projektu byli członkowie PB Unit, inicjatywy pozarządowej promującej metodę budżetu partycypacyjnego, prowadzonej przez organizację Kościelna Akcja Walki z Biedą (*Church Action on Poverty*), dofinansowanej ze środków rządowego Wydziału ds. Wspólnot i Samorządów.

Urzędnicy zaangażowani w projekt współpracowali też z 39 różnymi instytucjami i organizacjami pracującymi na co dzień z dziećmi i młodzieżą w całym Newcastle, m.in. poradniami pedagogicznymi, świetlicami środowiskowymi, szkołami specjalnymi, grupami wsparcia dla mniejszościowych grup etnicznych, organizacjami na rzecz dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tej liczbie znalazło się 12 szkół – po 4 z każdego obszaru wyznaczonego w Strategii Działań na rzecz Dzieci i Młodzieży (po 3 szkoły podstawowe i jedno gimnazjum).

W prace organizacyjne zaangażowana była także Grupa Studyjna Budżetu Partycypacyjnego (*Newcastle Participatory Budgeting Learning Group*), złożona z lokalnych mieszkańców, przedstawicieli samorządu, lokalnego biznesu i trzeciego sektora oraz ekspertów z PB Unit, którzy doradzali zespołowi projektowemu, ale także sami uczyli się na tym przykładzie organizacji procesów budżetowania z udziałem najmłodszych obywateli.

FINANSOWANIE

W roku 2006 miasto Newcastle otrzymało na realizację pilotażu budżetowego kwotę £280,000 ze środków Funduszu Odnowy Sąsiedztw. Z tej sumy £120,000 przeznaczono na włączanie w decydowanie o wydatkach budżetowych dzieci i młodzieży. Sam proces decydowania o wydatkowaniu Funduszu na rzecz Dzieci kosztował £5,500 i został sfinansowany ze środków Funduszu.

PODSUMOWANIE

Krajowy program pilotażowy budżetów partycypacyjnych zakończył się w marcu 2008r., ale Rada Miasta Newcastle podjęła decyzję o kontynuowaniu tej inicjatywy z udziałem dzieci i młodzieży. Formuła zastosowana w ramach *UDecide* okazała się adaptowalna do różnych kontekstów podejmowania decyzji budżetowych. Samorząd Newcastle zastosował ją od tego czasu z powodzeniem m.in. w odniesieniu do miejskich funduszy okręgowych, świadczeń dla dzieci niepełnosprawnych oraz wydatkowania 1,1 miliona funtów w ramach Funduszu Loteryjnego (*Big Lottery Fund*) na cele poprawy jakości placów zabaw dla dzieci w całym Newcastle (proces z udziałem dzieci do 5 roku życia).

WSKAZÓWKI DO REPLIKACJI

- Kluczowa w pracy z dziećmi jest umiejętność formułowania trafnych pytań i znalezienie zrozumiałego sposobu wyjaśniania, czego oczekuje się od nich w danym procesie.
- W zatrzymaniu uwagi dzieci pomaga wykorzystywanie różnorodnych materiałów pomocniczych, np. wizualnych oraz aktywnych technik pracy, np. warsztatowych.
- Niezastąpionym wsparciem w dotarciu do dzieci i organizacji pracy z nimi są różne instytucje i osoby, które na co dzień mają z nimi kontakt – szkoły, placówki wychowawcze, organizacje pozarządowe, animatorzy lokalni itd.
- Ważne jest, by zadbać o udział w procesie dzieci z różnych grup – mniejszości etnicznych i religijnych, różnych warstw społecznych, także tych, które np. mają na co dzień problemy w nauce. Z odpowiednim wsparciem każdy młody człowiek może wnieść od siebie coś wartościowego do procesu.
- Warto wykorzystać nawiązanie kontaktu z młodymi ludźmi w takim procesie jako punkt wyjścia do dalszego angażowania dzieci i młodzieży w działania obywatelskie.

LINKI

[Strona projektu UDecide](#) w serwisie Rady Miasta Newcastle (w języku angielskim)

[Film nt. projektu UDecide](#) (w języku angielskim)

[Prezentacja Nicka Breretona](#), odpowiedzialnego za projekt *UDecide* w Zespole Praw Dzieci przy Radzie Miasta Newcastle (w języku polskim)

[„What matter to us. Children and young people’s priorities for Newcastle”](#) – dokument podsumowujący konsultacje z dziećmi i młodzieżą nt. ich potrzeb i priorytetów dla miasta (w języku angielskim)

[„Giving more people a say in local spending”](#) – narodowa strategia na rzecz budżetu obywatelskiego w Wielkiej Brytanii (w języku angielskim)